

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esitys on kokonaisuutena pääosin oikeansuuntainen, koska se vahvistaa varhaisen tuen roolia, selkiyttää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun välistä työnjakoa sekä painottaa perustason palvelujen merkitystä. Tämä tukee lasten ja perheiden oikea-aikaista avunsaantia ja voi vähentää raskaampien lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta.

Samanaikaisesti esityksessä jää puutteita erityisesti neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta. Tutkimus- ja tilastotieto osoittaa, että neurokehitykselliset haasteet ovat lastensuojelussa yleisiä, mutta palvelujärjestelmä ei nykyisellään riittävästi tunnista eikä vastaa näihin tarpeisiin.

Esitys ei myöskään riittävästi täsmennä neurokirjon huomioimista palveluiden sisällössä, henkilöstön osaamisvaatimuksissa tai sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyössä. Lisäksi asiakkuuden aloituskynnyksen muutoksiin ja palveluiden painopisteen siirtämiseen perustasolle liittyy riski, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten, kuten neurokirjon lasten, tuen saanti vaikeutuu, jos perustason palveluihin ei osoiteta riittäviä resursseja ja erityisosaamista.

Näistä syistä esitystä voidaan kannattaa osittain, mutta se edellyttää täydennyksiä neurokirjon lasten ja heidän perheidensä tarpeiden paremmaksi huomioimiseksi. Lain nimen muuttamista NAM ei kannata, sillä esityksessä ei ole perusteltu lain nimen muuttamista, eikä siinä tule ilmi, mihin nimenmuutoksella tähdätään.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Ehdotukset vastaavat esityksen tavoitteita siltä osin, että ne vahvistavat varhaisen tuen painopistettä, selkiyttävät palvelujärjestelmän rakennetta ja pyrkivät siirtämään painopistettä perustason palveluihin. Lisäksi lainsäädännön rakenteen selkeyttäminen ja työnjaon tarkentaminen tukevat tavoitteita palveluiden yhdenvertaisemmasta toteutumisesta.

Kaikilta osin ehdotukset eivät kuitenkaan riittävästi toteuta tavoitteita. Erityisesti moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen ja palvelujen oikea-aikaisuus jäävät osin puutteellisiksi, vaikka ne on asetettu keskeisiksi tavoitteiksi. Neurokirjon lasten ja nuorten osalta riski palvelujen pirstaleisuudesta ja osaamisvajeista säilyy, mikä voi estää varhaisen tuen toteutumista käytännössä.

Lisäksi tavoitteena oleva palvelujen saatavuuden paraneminen ei toteudu ilman riittäviä resursseja ja erityisosaamista perustasolla. Näin ollen ehdotukset tukevat tavoitteita periaatetasolla, mutta käytännön toteutuksen kannalta jää merkittäviä epävarmuuksia.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän ehdottama laaja uudistaminen (ks. HE-luonnoksen kohta 5.1.1.)

Perustelut tiiviisti

Laaja uudistaminen on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto, koska se selkiyttää rakenteellisesti sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välistä rajapintaa ja tukee tavoitetta siirtää painopistettä varhaiseen tukeen ja peruspalveluihin. Se mahdollistaa palvelukokonaisuuksien johdonmukaisen rakentamisen siten, että perheet saavat tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ilman tarpeetonta siirtymistä palvelusta toiseen.

Neurokirjon lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta laaja uudistus on perusteltu, koska heidän tarpeensa edellyttävät usein pitkäjänteistä, moniammatillista ja eri palvelujen rajat ylittävää tukea. Nykyisessä ja kapeammissa vaihtoehtoissa on riski palvelujen pirstaloitumisesta, mikä voi johtaa tuen viivästymiseen, raskaimpien palveluiden tarpeeseen tai katkoksiin palvelupoluissa.

Laaja uudistus tarjoaa myös parhaat edellytykset vahvistaa perustason osaamista, ennaltaehkäisyä ja palveluohjausta, jotka ovat keskeisiä tekijöitä neurokirjon asiakkaiden toimintakyvyn ja arjenhallinnan tukemisessa. Kuitenkin uudistuksen onnistuminen edellyttää riittäviä resursseja, selkeitä vastuita sekä neurokirjon osaamisen vahvistamista kaikilla palvelutasoilla.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 1 yleiset säännökset ovat pääosin kannatettavia, koska ne korostavat lapsen etua, osallisuutta sekä perheen tukemista, mikä on keskeistä myös neurokirjon lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta. Säännökset tukevat periaatteellisesti varhaista tukea ja palvelujen oikea-aikaisuutta.

Käytännön toimivuuden kannalta merkittävänä haasteena on säännösten yleisluonteisuus. Ne jättävät paljon tulkintavaraa palveluiden toteuttamiseen, mikä voi johtaa alueellisiin eroihin palvelujen saatavuudessa ja laadussa. Tämä on erityisen haastavaa neurokirjon asiakkaiden kohdalla, joiden tarpeet edellyttävät yksilöllistä, ennakoivaa ja pitkäjänteistä tukea. Säännöksissä ei tule riittävän yksityisluonteisesti ilmi, mitä eri termeillä tarkoitetaan.

Lisäksi säännöksissä ei riittävästi konkretisoida moniammatillisen yhteistyön velvoitteita eikä neurokehityksellisten erityispiirteiden huomioimista. Käytännössä tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa lapsen tuen tarve jää tunnistamatta tai palvelut pirstaloituvat eri toimijoiden välillä.

Jotta säännökset toimisivat käytännössä tarkoituksenmukaisesti, tulisi niitä täydentää selkeämmillä velvoitteilla koskien yhteistyötä, osaamisvaatimuksia sekä erityistä tukea tarvitsevien, kuten neurokirjon lasten, huomioimista palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Ehdotetulla muutoksella arvioidaan olevan kaksijakoisia vaikutuksia lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen. Asiakkuuden alkaminen todennäköisesti vähenee, koska asiakkuuden kynnystä nostetaan ja osa nykyisistä avohuollon tukitoimista siirtyy sosiaalihuoltolain mukaisiksi palveluiksi. Tämä voi vähentää tarpeetonta lastensuojelun asiakkuutta ja purkaa leimaavuutta.

Samalla on kuitenkin riski, että erityistä tukea tarvitsevien lasten, kuten neurokirjon lasten, tuen tarvetta ei tunnisteta riittävän ajoissa, mikä voi viivästyttää asiakkuuden alkamista ja johtaa tilanteiden vaikeutumiseen ennen riittävän tuen käynnistymistä ja raskaampien ja kalliimpien palveluiden tarpeeseen.

Asiakkuuden päättymisen osalta muutokset voivat selkiyttää asiakkuuden rajaamista ja siirtymisiä sosiaalihuoltolain palveluihin, mikä on lähtökohtaisesti myönteistä. Toisaalta ilman riittävää

jatkotukea ja palveluiden jatkuvuuden varmistamista on vaarana, että tuen päätyminen tapahtuu liian varhain, erityisesti pitkäaikaista ja moniammatillista tukea tarvitsevien lasten kohdalla.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus asiakasmitoituksen joustavoittamisesta on osittain kannatettava, koska se voi lisätä työn organisoinnin joustavuutta ja mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen eri tilanteisiin. Joustavuus voi tukea työntekijöiden työn hallintaa erityisesti silloin, kun asiakkuuksien vaatavuus vaihtelee.

Samanaikaisesti ehdotukseen liittyy merkittäviä riskejä. Asiakasmäärien kasvaminen ilman riittäviä tukirakenteita voi heikentää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän mahdollisuuksia paneutua yksittäisen lapsen tilanteeseen riittävästi. Tämä voi heikentää lapsen oikeuksien toteutumista ja asiakastyön laatua. Mitoituksen tilapäinen ylittäminen ei myöskään saa muuttua pysyväksi käytännöksi.

Neurokirjon lasten näkökulmasta vaikutukset voivat olla erityisen kielteisiä, sillä heidän tilanteensa edellyttävät usein aikaa, erityisosaamista ja tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Mikäli asiakasmäärät kasvavat, vaarana on, että tarpeiden tunnistaminen viivästyy ja tuki jää pinnalliseksi.

Joustavoittamisen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos samanaikaisesti varmistetaan riittävä henkilöstöresurssi, toimivat rakenteet työparityölle ja moniammatilliselle yhteistyölle sekä riittävä osaaminen vaativien asiakkuuksien hoitoon.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävien täsmentämisestä ja osittaisesta keventämisestä on osittain kannatettava, koska se voi selkeyttää työnjakoa ja mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön. Tämä voi edistää palvelujärjestelmän toimivuutta ja parantaa työntekijöiden mahdollisuuksia keskittyä vaatimpiin asiakastilanteisiin.

Samanaikaisesti ehdotukseen liittyy riski, että vastuun hajautuminen heikentää lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen hallintaa. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli on keskeinen lapsen edun toteutumisen, palvelujen yhteensovittamisen ja pitkäjänteisen työskentelyn kannalta. Mikäli tehtäviä siirtyy liikaa muille toimijoille ilman selkeitä rakenteita ja vastuita, voi lapsen tilanne pirstaloitua ja heikentää lapsen saamaa palvelua kokonaisvaltaisesti.

Neurokirjon lasten kohdalla vaikutukset voivat olla erityisen merkittäviä. Heidän palveluntarpeensa edellyttävät usein jatkuvaa kokonaiskoordinaatiota, syvällistä tilanteen ymmärrystä sekä tiivistä moniammatillista yhteistyötä. Jos vastuuta hajautetaan, vaarana on, että yksilölliset tarpeet jäävät huomaamatta tai niiden kokonaisuus ei ole hallinnassa.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos samalla varmistetaan selkeä vastuunjako, riittävä osaaminen sekä toimiva moniammatillinen yhteistyö, joka tukee lapsen kokonaisedun toteutumista.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

Luvun 3 säännökset lastensuojelun järjestämisestä ja kustannusvastuusta ovat pääosin kannatettavia, koska ne selkeyttävät hyvinvointialueiden välistä vastuunjakoja ja tukevat palvelujen järjestämisen ennakoitavuutta. Vastuiden täsmentäminen edistää myös asiakasprosessien sujuvuutta ja voi vähentää tilanteita, joissa lapsen palvelut viivästyvät epäselvän vastuun vuoksi.

Käytännön toimivuuden kannalta haasteena on kuitenkin järjestämis- ja kustannusvastuun jakautuminen eri hyvinvointialueiden välillä erityisesti sijoitustilanteissa. Monimutkainen vastuunjako voi edelleen johtaa viivästyksiin, epäselvyyksiin tai kustannusperusteisiin ohjautuvaan päätöksentekoon, mikä ei ole lapsen edun mukaista.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta keskeinen huoli liittyy palvelujen jatkuvuuteen ja yhteensovittamiseen. He tarvitsevat usein samanaikaisesti useiden eri palvelujen tukea, jolloin vastuun jakautuminen usealle toimijalle lisää riskiä palvelujen pirstaloitumisesta ja katkeamisesta, erityisesti alueiden rajapintatilanteissa.

Lisäksi säännöksissä ei riittävästi veloiteta varmistamaan moniammatillista yhteistyötä ja tiedon siirtymistä eri toimijoiden välillä. Tämä voi heikentää palvelujen vaikuttavuutta ja lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen huomioimista.

Jotta säännökset toimitaisivat käytännössä tarkoituksenmukaisesti, tulisi varmistaa selkeät yhteistyörakenteet, riittävä ohjaus sekä mekanismit, joilla estetään vastuun siirtely ja turvataan palvelujen jatkuvuus lapsen edun mukaisesti.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus voi nopeuttaa päätöksentekoa ja parantaa lapsen pääsyä tutkimuksiin, koska lupa voitaisiin myöntää ilman hallinto-oikeuden käsittelyä. Tämä voi edistää varhaista tuen tarpeen selvittämistä ja vähentää viivästyksiä erityisesti kiireellisissä tilanteissa.

Samanaikaisesti ehdotukseen liittyy oikeusturvariskejä, koska päätösvalta siirtyy pois riippumattomalta tuomioistuimelta viranhaltijalle. Tämä voi heikentää lapsen ja perheen oikeusturvaa, erityisesti tilanteissa, joissa tutkimukseen liittyy merkittäviä puuttumisia itsemääräämisoikeuteen.

Neurokirjon lasten näkökulmasta vaikutukset ovat kaksijakoisia. Nopeampi pääsy tutkimuksiin voi tukea oikea-aikaista tuen tunnistamista, mutta samalla on riski, että ilman riittävää erityisosaamista tutkimusten tarpeellisuutta ei arvioida puolueettomasti, yhdenmukaisesti tai riittävän huolellisesti.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos päätöksentekoon liittyy selkeät kriteerit, vahva osaaminen sekä riittävät muutoksenhakumahdollisuudet, joilla turvataan lapsen oikeudet ja yhdenvertainen kohtelu.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosäätelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Luvun 4 ehdotukset selkiyttävät päätöksentekosäätelyä siltä osin, että toimivaltuuksia täsmennetään ja osa päätöksenteosta siirretään hallinto-oikeudelta viranhaltijoille. Tämä voi yksinkertaistaa prosesseja ja nopeuttaa päätöksentekoa.

Selkiytyminen jää kuitenkin osittaiseksi, koska muutokset lisäävät samanaikaisesti päätöksenteon hajautumista ja voivat vaikeuttaa kokonaiskuvan hallintaa. Toimivallan laajentaminen eri viranhaltijoille edellyttää yhtenäisiä käytäntöjä ja vahvaa ohjausta, jotta päätöksenteko pysyy yhdenvertaisena eri alueilla.

Lisäksi oikeusturvan näkökulmasta muutos voi monimutkaistaa asiakkaan asemaa, jos päätöksenteon rakenteet eivät ole riittävän selkeitä ja läpinäkyviä. Neurokirjon lasten kohdalla tämä korostuu, koska heidän tilanteensa vaativat usein tarkkaa ja johdonmukaista arviointia eri toimijoiden välillä.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla säätelyllä olevan?

Ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten yhdenmukaistamisesta on osittain kannatettava, koska se voi lisätä valtakunnallista yhdenvertaisuutta, selkeyttää käytäntöjä ja helpottaa kustannusten ennakoitua. Yhtenäinen sääntely voi myös vähentää hallinnollista vaihtelua eri alueiden välillä ja tukea järjestelmän läpinäkyvyyttä.

Taloudellisesti sääntelyllä voi olla kustannuksia hillitsevä vaikutus, mikä on julkisen talouden näkökulmasta myönteistä. Samalla on kuitenkin riski, että palkkioiden rajaaminen heikentää edunvalvojatehtävien houkuttelevuutta, mikä voi vaikeuttaa pätevien ja kokeneiden edunvalvojien saatavuutta erityisesti vaativissa lastensuojelutilanteissa.

Neurokirjon lasten näkökulmasta tämä on keskeinen huoli, koska heidän tilanteensa edellyttävät usein erityistä osaamista, aikaa ja perehtymistä. Mikäli korvaustaso ei vastaa työn vaatavuutta, vaarana on, että edunvalvonnan laatu heikkenee tai osaavia toimijoita ei ole riittävästi saatavilla.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos korvaustasot mitoitetaan realistisesti suhteessa työn vaatavuuteen ja varmistetaan, että edunvalvonta säilyy laadukkaana ja lapsen edun mukaisena.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Riskinä on, että osallisuus jää muodolliseksi eikä lapsen näkemyksellä ole todellista vaikutusta häntä koskevaan päätöksentekoon. Neurokirjon lasten kohdalla on erityinen riski näennäisosallisuudesta, jos kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä ei systemaattisesti huomioida.

Säännöksissä tulisi selkeästi edellyttää, että lapselle tarjotaan hänen tarpeidensa mukaiset keinot ilmaista näkemyksensä.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 6 menettelysäännökset ovat pääosin kannatettavia, sillä ne pyrkivät selkeyttämään lastensuojelun asiakasprosessia, vahvistamaan oikeusturvaa sekä yhdenmukaistamaan toimintakäytäntöjä. Selkeämpi sääntely voi parantaa päätöksenteon ennakoitavuutta ja tukea lapsen oikeuksien toteutumista.

Käytännön toimivuuden kannalta haasteena on kuitenkin säännösten osittainen yleisluonteisuus sekä niiden soveltamisen riippuvuus paikallisista toimintatavoista ja resursseista. Tämä voi johtaa

vaihteluun menettelyjen toteutumisessa eri hyvinvointialueilla, mikä heikentää lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta.

Lisäksi menettelysäännöksissä ei riittävästi konkretisoida moniammatillisen yhteistyön velvoitteita eikä eri toimijoiden välistä vastuunjakoa. Käytännössä tämä voi johtaa tiedonkulun katkoksiin, päällekkäisiin arviointeihin tai viivästyksiin palveluiden käynnistämisessä, mikä heikentää lapsen edun toteutumista.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta keskeinen haaste on, että menettelyt eivät riittävästi huomioi yksilöllisiä kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tarpeita. Ilman selkeitä velvoitteita mukauttaa menettelytapoja lapsen toimintakykyyn sopiviksi on riskinä, että lapsen näkemys ei välity päätöksentekoon tai hänen tilanteensa arviointi jää puutteelliseksi.

Lisäksi määräajat ja prosessien nopeuttamiseen tähtäävät tavoitteet voivat käytännössä johtaa siihen, että vaativien tilanteiden, kuten neurokirjon lasten palvelutarpeiden, arviointi jää liian pintapuoliseksi.

Jotta säännökset toimisivat käytännössä tarkoituksenmukaisesti, tulisi niitä täydentää selkeämmillä velvoitteilla koskien moniammatillista yhteistyötä, tiedonvaihtoa, lapsen osallisuuden toteuttamista sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimista menettelyissä. Samalla on varmistettava riittävät resurssit ja osaaminen menettelyjen laadukkaaseen toteuttamiseen.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Avohuoltoa koskevat ehdotukset ovat osittain kannatettavia, koska ne vahvistavat perustason palveluja ja siirtävät tuen painopistettä varhaisempiin, kevyempiin palveluihin. Tämä voi vähentää lastensuojelun asiakkuuksien tarvetta ja tukea perheitä ennen tilanteiden kriisiytymistä.

Samanaikaisesti muutokseen liittyy riskejä. Kun osa avohuollon tukitoimista siirtyy sosiaalihuoltolain palveluiksi, voi syntyä katvealueita erityisesti niiden lasten kohdalla, joiden tuen tarve on merkittävä mutta ei täytä lastensuojelun kriteerejä. Tämä voi heikentää palvelujen jatkuvuutta ja oikea-aikaisuutta.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta vaikutukset voivat olla erityisen haastavia. He tarvitsevat usein pitkäkestoista, yksilöllistä ja moniammatillista tukea, joka ei aina istu selkeästi

perus- ja erityispalvelujen rajaan. Jos perustason palveluissa ei ole riittävää osaamista ja resursseja, on vaarana, että tuki jää riittämättömäksi tai viivästyy.

Lisäksi palvelujen siirtyminen eri lainsäädännön piiriin lisää riskiä palvelupolkujen pirstaloitumisesta, ellei yhteistyörakenteita ja palveluohjausta samanaikaisesti vahvisteta.

Ehdotusten myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos perustason palveluihin turvataan riittävät resurssit, osaaminen ja toimiva moniammatillinen yhteistyö.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kiireellisen sijoituksen keston lyhentäminen on osittain kannatettava, koska se voi nopeuttaa lapsen tilanteen arviointia ja vähentää pitkiksi venyviä epäselviä sijoitustilanteita. Lyhyempi määräaika voi myös ohjata viranomaisia tekemään nopeammin ratkaisuja lapsen tilanteesta, mikä tukee lapsen oikeutta saada pysyvämpi ja selkeämpi ratkaisu.

Samanaikaisesti ehdotukseen liittyy merkittäviä riskejä. Neljäntoista vuorokauden määräaika voi olla käytännössä liian lyhyt erityisesti vaativissa tilanteissa, joissa lapsen kokonaistilanteen selvittäminen ja tarvittavien palvelujen arviointi edellyttävät moniammatillista yhteistyötä ja riittävää aikaa. Tällöin on riski, että päätökset tehdään puutteellisin tiedoin tai kiireellistä sijoitusta joudutaan jatkamaan toistuvasti muilla perusteilla.

Neurokirjon lasten kohdalla vaikutukset voivat olla erityisen haastavia, koska heidän tilanteensa edellyttävät usein perusteellista arviointia, diagnostiikkaa ja yksilöllisten tukitoimien suunnittelua. Liian lyhyt määräaika voi johtaa siihen, että heidän erityistarpeensa eivät ehdi tulla riittävästi huomioituksi ennen jatkopäätöksiä.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos samalla varmistetaan riittävät resurssit, nopea pääsy asiantuntija-arvioihin sekä toimiva moniammatillinen yhteistyö, jotta päätöksenteko on laadukasta myös lyhyemmässä ajassa.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Huostaanottoa koskeva ehdotus on osittain kannatettava, koska se pyrkii selkiyttämään sääntelyä ja vahvistamaan lapsen edun ensisijaisuutta päätöksenteossa. Selkeämpi sääntely voi tukea yhdenmukaisempaa päätöksentekoa ja parantaa lapsen oikeusturvan toteutumista.

Samanaikaisesti ehdotukseen liittyy riski, että huostaanoton edellytysten tulkinta vaihtelee käytännössä, mikä voi johtaa alueellisiin eroihin ja epäyhtenäisiin ratkaisuihin. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että huostaanotto säilyy viimesijaisena toimenpiteenä ja että kaikki muut riittävät tukitoimet on aidosti käytetty ennen siihen päättymistä.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta keskeinen huoli on, että heidän tuen tarpeitaan ei aina tunnisteta riittävän varhaisessa vaiheessa peruspalveluissa. Tämä voi johtaa tilanteiden kärjistymiseen ja lisätä huostaanottojen riskiä. Toisaalta huostaanoton aikana tarvitaan vahvaa erityisosaamista, jotta lapsen yksilölliset tarpeet ja arjen toimintakyvyn tukeminen toteutuvat asianmukaisesti.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos samanaikaisesti vahvistetaan ennaltaehkäiseviä palveluja, perustason osaamista sekä varmistetaan, että huostaanoton aikana lapsi saa tarpeidensa mukaista, yksilöllistä ja moniammatillista tukea.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, koska ne voivat parantaa lasten sijoituspaikkojen valvonnan laatua, lisätä läpinäkyvyyttä ja vahvistaa lapsen oikeusturvaa. Selkeämpi vastuunjako hyvinvointialueiden, palveluntuottajien ja valvontaviranomaisten välillä voi myös vähentää epäselvyyksiä ja nopeuttaa puuttumista epäkohtiin.

Käytännön vaikutukset jäävät kuitenkin osittain epävarmoiksi. Valvonnan tehostuminen edellyttää riittäviä resursseja, osaamista ja toimivia käytännön rakenteita. Ilman näitä riskinä on, että sääntely lisää hallinnollista taakkaa, mutta ei merkittävästi paranna sijoitettujen lasten arjen laatua.

Neurokirjon lasten näkökulmasta keskeinen kysymys on valvonnan sisällöllinen laatu. Heidän tarpeensa edellyttävät erityisosaamista esimerkiksi kommunikoinnista, aistisäätelystä ja käyttäytymisen tuesta. Pelkkä rakenteellinen valvonta ei riitä, jos sijoituspaikoilla ei ole riittävää osaamista kohdata neurokirjon lapsia.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos valvontaa kehitetään myös laadullisesti, henkilöstön osaamista vahvistetaan ja varmistetaan, että lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan systemaattisesti kaikissa sijoituspaikoissa.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitohoito): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus henkilöstömitoituksen täsmentämisestä on osittain kannatettava, koska se selkeyttää vaatimuksia ja tuo lainsäädäntöön lapsikohtaisen vähimmäismitoituksen. Tämä voi vahvistaa lasten yksilöllisen huomioimisen toteutumista ja parantaa arjen turvallisuutta sekä hoidon laatua lastensuojelulaitoksissa.

Samanaikaisesti mitoituksen joustavoittamiseen liittyy riskejä. Mahdollisuus suhteuttaa henkilöstömitoitusta sijoitettujen lasten määrään voi käytännössä johtaa tilanteisiin, joissa henkilöstöresurssi ei ole riittävä suhteessa lasten tarpeiden vaativuuteen. Tämä voi heikentää hoidon laatua ja lisätä henkilöstön kuormitusta.

Neurokirjon lasten näkökulmasta vaikutukset voivat olla erityisen merkittäviä. He tarvitsevat usein yksilöllistä ohjausta, ennakoivaa tukea ja riittävää henkilöstön läsnäoloa arjen tilanteissa. Jos mitoitusta joustavoitetaan liikaa ilman osaamisen ja resurssien varmistamista, vaarana on, että heidän erityistarpeensa eivät toteudu.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos mitoituksessa huomioidaan aidosti lasten tuen tarpeiden vaativuus, henkilöstön osaaminen varmistetaan ja mitoituksen toteutumista valvotaan systemaattisesti.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskeväksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotus turvahenkilöä koskeväksi sääntelyksi on osittain toimiva, koska se selkiyttää rooleja ja vastuita erottamalla turvallisuuteen liittyvät tehtävät hoito- ja kasvatustehtävistä. Tämä voi lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä ja oikeusturvaa sekä parantaa turvallisuuden hallintaa lastensuojelulaitoksissa.

Samanaikaisesti eriyttämiseen liittyy riski toiminnan pirstaloitumisesta. Lapsen arjen kannalta hoito, kasvatusta ja turvallisuus muodostavat kokonaisuuden, ja roolien liiallinen erottaminen voi heikentää yhtenäistä työtettä ja lapsen kokemaa turvallisuutta.

Neurokirjon lasten näkökulmasta vaikutukset voivat olla erityisen merkittäviä. He tarvitsevat ennakoitavuutta, pysyviä ihmissuhteita ja sensitiivistä kohtaamista. Jos turvahenkilön rooli jää erilliseksi ilman riittävää ymmärrystä lapsen yksilöllisistä tarpeista, voi tilanne lisätä kuormitusta ja väärinymmärryksiä haastavissa tilanteissa.

Ehdotuksen myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos turvahenkilöillä on riittävä koulutus, selkeä yhteistyö hoito- ja kasvatustyön kanssa sekä ymmärrys neurokirjon lasten erityispiirteistä.

**20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana):
Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.**

Luvun 12 säännökset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, koska ne täsmentävät rajoitustoimenpiteiden käyttöä ja korostavat lapsen oikeusturvaa sekä suhteellisuus- ja välttämättömyysperiaatteiden noudattamista. Tämä on tärkeää, koska kyse on merkittävistä perusoikeuksiin puuttuvista toimista.

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva sääntely (90 §) on perusteltua tilanteissa, joissa se on välttämätöntä lapsen edun turvaamiseksi. Käytännön toimivuuden kannalta on kuitenkin olennaista, että rajoituksia käytetään viimesijaisina keinoina ja niiden tarvetta arvioidaan yksilöllisesti ja säännöllisesti. Riskinä on, että rajoituksia käytetään liiallisesti tilanteissa, joissa taustalla on esimerkiksi vuorovaikutuksen tai tuen puutteita.

Henkilöntarkastusta koskeva sääntely (93 §) voi lisätä turvallisuutta sijaishuollossa, mutta samalla se on voimakas toimenpide lapsen koskemattomuuden näkökulmasta. Käytännössä korostuu tarve selkeille toimintatavoille, koulutukselle ja valvonnalle, jotta toimenpide toteutetaan lapsen ihmisarvoa kunnioittaen.

Neurokirjon lasten näkökulmasta rajoitustoimenpiteet voivat olla erityisen kuormittavia. Esimerkiksi aistitiedon käsittelyn haasteet tai kommunikaatiovaikeudet voivat johtaa tilanteisiin, joissa lapsen käyttäytymistä tulkitaan väärin, ja rajoituksia käytetään tilanteissa, joissa tarvittaisiin ensisijaisesti ymmärrystä ja yksilöllisiä tukkeinoja.

Säännösten myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos henkilöstön osaamista vahvistetaan, rajoitustoimenpiteiden käyttöä seurataan systemaattisesti ja varmistetaan, että niitä käytetään aidosti viimeisenä keinona lapsen edun turvaamiseksi.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 13 jälkihuoltoa koskevat säännökset ovat pääosin kannatettavia, koska ne selkiyttävät jälkihuollon asemaa ja vahvistavat sen kytkeytymistä sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Tämä voi parantaa palvelujen jatkuvuutta ja tukea nuorten siirtymää itsenäiseen elämään.

Käytännön toimivuuden kannalta keskeinen haaste on kuitenkin palvelujen riittävyys ja saavutettavuus. Pelkkä sääntelyn selkiyttäminen ei takaa sitä, että nuoret saavat tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ja riittävässä laajuudessa, erityisesti tilanteissa, joissa tuen tarve on pitkäkestoinen ja moniulotteinen.

Neurokirjon nuorten näkökulmasta jälkihuollon merkitys on erityisen suuri. He tarvitsevat usein pidempikestoista, yksilöllistä ja käytännön arjenhallintaa tukevaa ohjausta. Mikäli palvelut jäävät liian yleisluonteisiksi tai lyhytkestoisiksi, on riski, että siirtymä itsenäiseen elämään epäonnistuu ja tuen katkeaminen johtaa syrjäytymiskehitykseen.

Lisäksi säännöksissä tulisi vahvemmin varmistaa moniammatillinen yhteistyö ja palvelujen yhteensovittaminen esimerkiksi terveydenhuollon, kuntoutuksen ja koulutuspalvelujen kanssa. Ilman tätä riski palvelujen pirstaloitumisesta säilyy.

Jotta säännökset toimisivat käytännössä tarkoituksenmukaisesti, tulee varmistaa riittävät resurssit, yksilöllinen palveluohjaus sekä mahdollisuus pitkäjänteiseen tukeen nuoren tarpeiden mukaisesti.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Voimaantuloa koskevat säännökset ovat pääosin perusteltuja, koska ne mahdollistavat laajan lainsäädäntöuudistuksen hallitun käyttöönoton ja antavat hyvinvointialueille aikaa valmistella tarvittavat rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset. Uudistuksen laajuus edellyttää siirtymäaikaa, jotta palvelut, ohjeistukset ja henkilöstön koulutus voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti.

Käytännön vaikutusten kannalta keskeinen haaste on kuitenkin toimeenpanon riittävä resursointi. Ilman selkeää kansallista ohjausta, koulutusta ja seurantaa on riski, että uudistuksen käyttöönotto tapahtuu eri alueilla eri tavoin, mikä voi lisätä alueellista eriarvoisuutta. Jo nyt hyvinvointialueiden rahoituksen vuoksi eriarvoistumista eri palveluissa on tapahtunut ja tapahtumassa.

Neurokirjon lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta siirtymävaiheeseen liittyy erityinen riski palvelujen katkeamisesta tai epäselvyydestä vastuunjaossa. Muutokset palvelurakenteessa ja lainsäädännön rajapinnoissa voivat aiheuttaa tilapäisiä katvealueita, ellei palvelujen jatkuvuutta turvata systemaattisesti.

Jotta voimaantulo tukee uudistuksen tavoitteita, on olennaista varmistaa riittävä valmistelu-aika, yhtenäinen ohjeistus, henkilöstön koulutus sekä erityinen huomio haavoittuvassa asemassa olevien, kuten neurokirjon lasten, palvelujen jatkuvuuteen siirtymävaiheessa.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

Ehdotus TUVA-koulutuksen lisärahoituksesta on lähtökohtaisesti kannatettava, koska se vahvistaa sijoitettujen lasten ja nuorten koulutuspolkuja ja tukee heidän mahdollisuuksiaan kiinnittyä koulutukseen ja myöhemmin työelämään. Koulutuksen jatkuvuuden turvaaminen on keskeistä, sillä sijoitetuilla nuorilla on keskimäärin heikompi koulutustaso ja suurempi riski syrjäytyä. Lisärahoitus voi parantaa koulukotien mahdollisuuksia järjestää opetusta yksilöllisesti ja tukea nuorten siirtymiä perusopetuksesta toiselle asteelle. Tämä on myönteistä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Neurokirjon nuorten osalta vaikutukset voivat olla erityisen merkittäviä. He hyötyvät rakenteellisesta, tuetusta ja joustavasta koulutusympäristöstä, jossa voidaan huomioida oppimisen erityispiirteet, toiminnanohjauksen haasteet ja arjenhallinnan tarpeet. Riittävä rahoitus mahdollistaa yksilöllisten tukimuotojen ja erityisosaamisen vahvistamisen.

Käytännön toimivuuden kannalta on kuitenkin tärkeää varmistaa, että rahoitus kohdentuu aidosti opetuksen laatuun, henkilöstön osaamiseen ja yksilöllisiin tukiratkaisuihin, eikä pelkästään rakenteisiin. Lisäksi tulee varmistaa koulutuksen ja lastensuojelun välinen tiivis yhteistyö, jotta nuoren kokonaisvaltainen tilanne huomioidaan.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Esitysluonnos antaa pääpiirteissään oikeansuuntaisen kuvan taloudellisista vaikutuksista, ja siinä on tunnistettu keskeisiä kustannusvaikutuksia sekä mahdollisia säästöjä palvelurakenteen muutoksista.

Kuva jää osittain puutteelliseksi. Esityksessä korostuvat kustannussäästöt, mutta samalla on aliarvioitu uudistuksen toimeenpanon edellyttämiä lisäresursseja, kuten henkilöstön koulutusta, palvelujen kehittämistä sekä moniammatillisen yhteistyön vahvistamista.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta keskeinen puute on se, ettei taloudellisissa vaikutuksissa riittävästi huomioida erityisosaamisen ja yksilöllisten palvelujen tarvetta. Mikäli perustason palveluihin ei kohdenneta riittäviä resursseja, voi seurauksena olla kustannusten siirtyminen raskaampiin palveluihin myöhemmässä vaiheessa.

Lisäksi vaikutusarvioissa on epävarmuutta siitä, miten muutokset tosiasiallisesti vaikuttavat palvelujen saatavuuteen ja kysyntään eri alueilla. Näin ollen esitys antaa suuntaa antavan kuvan, mutta ei kaikilta osin riittävän kattavaa ja realistista kokonaisarviota taloudellisista vaikutuksista pitkällä aikavälillä.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla voidaan arvioida olevan sekä kustannuksia hillitseviä että kustannuksia lisääviä vaikutuksia. Säännös voi lisätä taloudellista ennakoitavuutta ja selkeyttää rahoituksen kohdentumista, mikä voi pitkällä aikavälillä parantaa resurssien tehokasta käyttöä.

Lyhyellä aikavälillä on kuitenkin todennäköistä, että kustannukset kasvavat, koska säännöksen toimeenpano edellyttää palvelujen kehittämistä, toiminnan koordinoitua sekä lisäresursseja palvelujen järjestämiseen.

Neurokirjon lasten ja nuorten näkökulmasta vaikutukset riippuvat erityisesti siitä, kohdennetaanko resursseja riittävästi heidän tarpeitaan vastaaviin palveluihin. Mikäli rahoitus mahdollistaa yksilöllisten ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistamisen, voi sillä olla pitkällä aikavälillä kustannuksia vähentävä vaikutus raskaampien palvelujen tarpeen vähentyessä.

Jos taas rahoitus jää riittämättömäksi tai kohdentuu epätarkoituksenmukaisesti, on riskinä, että kustannukset siirtyvät myöhempään ja kalliimpiin korjaaviin palveluihin, kuten sijaishuoltoon.

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Esitysluonnos antaa yleisellä tasolla suuntaa antavan ja pääosin oikeansuuntaisen kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista, kuten vaikutuksista lasten hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja viranomaisten toimintaan. Vaikutukset on tunnistettu ja ne tukevat esityksen tavoitteita varhaisen tuen vahvistamisesta ja palvelurakenteen selkeyttämisestä.

Kuva jää kuitenkin osittain puutteelliseksi. Vaikutusarviointi on monilta osin yleisluonteista, eikä siinä riittävästi konkretisoida vaikutusten toteutumista käytännössä eri asiakasryhmille. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten neurokirjon lasten, näkökulma jää vähälle huomiolle, vaikka heidän palvelutarpeensa ovat keskimääräistä monimuotoisempia ja pitkäkestoisempia.

Lisäksi vaikutuksissa ei riittävästi arvioida palvelujen toimivuutta tilanteissa, joissa tarvitaan tiivistä moniammatillista yhteistyötä eri sektoreiden välillä. Tämä on keskeistä, koska palvelujen pirstaloituminen on jo nykytilassa tunnistettu haaste.

Myös toimeenpanon käytännön vaikutuksia, kuten henkilöstön osaamisvaatimuksia, koulutustarpeita ja muutoksen vaikutuksia arjen työkäytäntöihin, on arvioitu liian suppeasti.

Näin ollen esitysluonnos antaa kokonaiskuvan vaikutuksista, mutta ei kaikilta osin riittävän syvällistä ja käytännönläheistä arviota niiden tosiasiallisista vaikutuksista eri asiakasryhmiin ja palvelujärjestelmään.

27. Vapaamuotoiset huomiot

Esityksessä on kokonaisuutena selkeä pyrkimys siirtää painopistettä varhaiseen tukeen, vahvistaa perustason palveluita ja selkiyttää palvelujärjestelmää. Tavoitteet ovat kannatettavia ja vastaavat keskeisiin lastensuojelun kehittämistarpeisiin.

Uudistuksen onnistuminen on kuitenkin vahvasti riippuvainen sen käytännön toimeenpanosta. Ilman riittäviä resursseja, henkilöstön osaamisen vahvistamista sekä toimivia moniammatillisia rakenteita on merkittävä riski, että tavoitteet eivät toteudu, vaan palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja alueellinen eriarvoisuus lisääntyvät.

On myös huomioitava, että samanaikaisesti on ollut lausunnolla sosiaalihuollon uudistusta koskeva esitys. Useiden rinnakkaisten lainsäädäntöuudistusten eteneminen korostaa tarvetta tarkastella muutosten yhteisvaikutuksia kokonaisuutena. Ilman tätä on vaarana, että palvelujärjestelmää kehitetään osissa, mikä voi lisätä epäselvyyksiä, päällekkäisyyksiä ja katvealueita erityisesti palvelujen rajapinnoissa.

Eryyisenä puutteena esityksessä on neurokirjon lasten ja nuorten tarpeiden vähäinen huomioiminen. Tutkimus- ja tilastotiedon perusteella neurokehitykselliset haasteet ovat lastensuojelussa yleisiä, mutta palvelujärjestelmä ei nykyisellään riittävästi vastaa näihin tarpeisiin. Uudistus ei tuo tähän riittävästi parannusta.

Neurokirjon lasten näkökulmasta keskeisiä kehittämistarpeita ovat:

- erityisosaamisen vahvistaminen kaikilla palvelutasoilla
- palvelujen yhteensovittamisen parantaminen sosiaali- ja terveydenhuollon välillä
- yksilöllisten ja pitkäjänteisten tukimuotojen varmistaminen
- lapsen osallisuuden toteutuminen hänen toimintakykynsä mukaisesti

Lisäksi uudistuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota palvelujen jatkuvuuteen siirtymävaiheessa. Rakenteelliset muutokset ja lainsäädännön rajapintojen muutos voivat aiheuttaa katvealueita, ellei vastuita, ohjausta ja yhteistyökäytäntöjä määritellä riittävän selkeästi.

Esityksen jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että sääntely ei jää yleisluonteiseksi, vaan sisältää riittävän konkreettisia veloitteita ja tukee yhtenäisten käytäntöjen muodostumista valtakunnallisesti.

Ilman näitä täsmennyksiä ja riittäviä resursseja on olemassa merkittävä riski, että uudistuksen tavoitteet jäävät toteutumatta erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten kohdalla.

Käppi Ulla
NAM Neurokirjon Ammattilaiset ry